

Област Шумен

▶ Население (2016)	175 098
▶ Територия (кв.км)	3389,7
▶ Брой на населените места	152
▶ Дял на населението в градовете (%)	61,8

Общ преглед

Доходите и стандартът на живот в областта продължават да нарастват, но остават по-ниски от средните за страната. Шумен е сред областите с най-висока икономическа активност на населението, но и с най-висока безработица. Инвестиционната активност в област Шумен остава сравнително ниска, но инфраструктурното развитие е относително добро. Усредненият размер на основните местни данъци и такси в общините в областта е близък до средния за страната. Голяма част от органите на местното самоуправление остават относително слабо прозрачни. Показателите за възрастовата структура на населението са

относително благоприятни. Привличането на много нови учители в областта издига област Шумен до второто място по най-висок брой на преподавателите спрямо учениците. Шумен е сред областите с най-остър недостиг на лекари специалисти и най-ограничена леглова база. Натовареността на съдиите в област Шумен традиционно е по-ниска от средната за страната, което допринася и за по-бързото правораздаване в областта. Замърсяването на въздуха и образуваните отпадъци в област Шумен остават значително по-ниски от средните нива в страната. Местните музеи и библиотеки продължават да привличат значителен брой посетители.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо   Незадоволително   Средно   Добро   Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо   Незадоволително   Средно   Добро   Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●

И през 2015 г. БВП на глава от населението в област Шумен продължава да нараства, но размерът му остава по-нисък от средния за страната – 7577 лв./човек при 12 339 лв./човек за страната. Заплатите и доходите в областта също нарастват ежегодно, но и те са по-ниски. И през 2016 г. сравнително висок е дялът от доходите в областта от пенсии, а по-нисък от средния – от заплати и други доходи от заетост. Нарастването на БВП, заплатите и доходите в областта води до повишаване на стандарта на живот на местното население. През 2015 г. се отчита значително намаление на дела от населението, живеещо с материални лишения, както и на този на населението, живеещо под националната линия на бедност, въпреки че и двата показателя остават над средното равнище за страната.

Пазар на труда ●●●

Шумен продължава да е сред областите с най-висока икономическа активност на населението, като през 2016 г. тя се повишава до 74% при средно 69% за страната. Същевременно заетостта също се повишава, а безработицата намалява. Въпреки това коефициентът на заетост остава под средния за страната, а коефициентът на безработица в областта е най-високият в цялата страна – над 17% при под 8% за страната през 2016 г.

Подобрението на пазара на труда в областта е ограничено от сравнително неблагоприятната образователна структура на населението. През 2016 г. населението на възраст 25–64 години с висше образование в областта намалява до 22% (при 28% за страната), а това с основно и по-ниско образование се увеличава до 30% (при 18% за страната).

Коефициентът на демографско заместване в областта продължава да е по-висок от този в страната – 67% при 63% за страната. Това означава, че близо 67 млади хора са готови да заместят 100 излизащи от пазара на труда в областта.

Инвестиции ●●

Инвестиционната активност в област Шумен остава сравнително ниска. Броят на работещите в областта предприятия се повишава слабо от 38 до 39 на 1000 души от населението, но продължава да е значително по-нисък от средния за страната (55 на 1000 души) и през 2015 г. Размерът с натрупване на ЧПИ също се запазва на относително ниско ниво – 590 евро/човек от населението в областта при 3250 евро/човек за страната към края на 2015 г.

По-бърз ръст се наблюдава при инвестициите в ДМА и усвояването на европейки средства, въпреки че стойностите и на двата показателя са по-ниски от средните за страната спрямо населението. През 2015 г. разходите за придобиване на ДМА в областта достигат 2030 лв./човек при 2973 лв./човек за страната. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми по

оперативни програми в областта се повишават до 1111 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много средства усвоява община Нови пазар, а най-малко – община Хитрино.

Инфраструктура ●●●●●

Инфраструктурното развитие на областта продължава да е значително по-добро от средното за страната и през 2016 г. Основната причина за това е фактът, че Шумен е областта с най-висок дял на автомагистралите и първокласните пътища (основно заради магистрала „Хемус“) – 36% при 19% за страната. Това от своя страна (както и рехабилитацията на магистралата през 2016 г.) обяснява и високия дял на пътна настилка в добро състояние – 56% в областта при 42% за страната. В допълнение гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в областта също остава по-висока от тази в страната.

Използваемостта на интернет в областта е сходна със средните нива за страната.

Данъци и такси ●●●

Усредненият размер на основните местни данъци и такси в общините в областта остава близък до средния за страната и през 2017 г. Местните данъци, които са над средните стойности за страната, са тези върху прехвърлянето на собственост и върху превозните средства, въпреки че при втория разликата се свива заради намалението на данъка в община Върбица. През 2017 г. в областта има само едно увеличение на данък – това върху недвижимите имоти на юридически лица в община Каолиново.

Значително по-ниски от средните остават патентният данък върху търговията на дребно и този върху таксиметровия превоз на пътници.

Администрация ●●

През 2017 г. самооценките на общинските администрации за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ за областта са малко по-ниски от средните за страната. По-нисък е и рейтингът на Фондация „ПДИ“ за прозрачността на органите на местното самоуправление – 47% за областта при 59% за страната. В рамките на областта най-ниско е оценена прозрачността в община Венец (под 40%), а най-високо – тази в общините Смядово и Хитрино (над 60%).

Покритието на територията на областта от кадастралната карта не се увеличава през 2016 г., но остава по-високо от средното за страната – 30% при 23% за страната. От десетте шуменски общини в две (Венец и Никола Козлево) все още кадастралното покритие е 0%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●●

Показателите за възрастовата структура на населението в областта като цяло са по-благоприятни от средните за страната. Област Шумен се характеризира с по-висок от средния естествен прираст пред последните 15 години. През 2014 и 2015 г. обаче коефициентът се влошава чувствително и стойността му достига до $-6,5\%$ през 2015 г. при $-6,0\%$ за страната. През 2016 г. той се повишава до $-5,6\%$, като така отново превишава средния за страната. В периода 2012–2015 г. миграционните процеси в Шумен са по-благоприятни от средните, но през 2016 г. коефициентът на механичен прираст се влошава до $-1,5\%$ спрямо $-1,3\%$ за страната. Шумен продължава да е сред областите със сравнително нисък дял на градското население. През 2016 г. той дори намалява за шеста поредна година (при общ ръст за страната) и достига $61,8\%$ при $73,3\%$ за страната. Гъстотата на населението в областта също остава значително по-ниска от средната за страната.

Образование ●●●●

Коефициентът на записване на децата в V–VIII клас в областта намалява през 2016 г., следвайки тенденцията в страната, но остава по-висок от средния. Дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование пък се увеличават, но също остават по-ниски от средните за страната през последната година на изследване (съответно 2016 и 2015 г.). Привличането на много нови учители в областта през 2016 г. (близо 200) издига област Шумен до второто място след област Смолян по най-висок брой на преподавателите спрямо учениците в училищата.

Представянето на учениците от областта на зрелостните изпити се подобрява, но и през 2017 г. е по-слабо от средното за страната. На матурата по БЕЛ зрелостниците от област Шумен получават средна оценка от 4,10 (при 4,22 за страната), а делът на слабите оценки намалява с 1 пр.п. до под 9% (при 8% за страната).

Студентите в областта намаляват подобно на общия им брой в страната, но Шуменският университет продължава да определя сравнително доброто представяне на областта по отношение на броя на студентите спрямо населението.

Здравеопазване ●●

Въпреки че броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението в областта е сравнително висок, в област Шумен все още се наблюдава недостиг на специалисти от водещите специалности и през 2016 г. Шумен е и сред областите с най-ограничена леглова база, а броят на леглата в МБАЛ намалява за втора поредна година (при ръст за страната) и достига 2,8 на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души за страната. Това обяснява и намаляването на

пациентите в местните болници през последните две години, като броят им достига 135 на 1000 души (при 235 на 1000 души за страната).

В областта се забелязва ясна тенденция към намаляване на детската смъртност през последните няколко години и през 2016 г. коефициентът в областта достига най-ниската си стойност за последните десет години и за първи път е по-нисък от средния за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Натовареността на местните съдии в окръжния съд традиционно е по-ниска от средната за страната, което обяснява и по-бързото правораздаване в областта. През 2016 г. делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 94% (при 78% за страната), а този на висящите – под 6% (при над 8% за страната).

Относителният брой на регистрираните престъпления в областта също е по-нисък от средния и намалява още през 2016 г., което резултира в повишаване на разкриваемостта им до 63% при 48% за страната.

Околна среда ●●●●

Замърсяването на въздуха и образуванияте отпадъци в област Шумен остават значително по-ниски от средните нива за страната и през 2015 г. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта са около десет пъти по-малко спрямо територията в сравнение със страната. Образуванияте битови отпадъци пък намаляват до 301 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната.

Същевременно обаче достъпът на населението до канализация и пречиствателни станции остава ограничен. През 2015 г. делът на населението в селища с обществена канализация е 59% (при 76% за страната), а делът на свързаното с пречиствателни станции население достига 55% (при 62% за страната). В края на 2016 г. в община Шумен започва да работи и най-новата пречиствателна станция за отпадъчни води в областта, така че стойността на показателя трябва да се повиши още в данните за 2016 г.

Култура ●●

Относителният брой на посещенията в кината и в театрите в областта остава значително по-нисък от средните нива за страната. Същевременно местните музеи и библиотеки продължават да привличат посетители. През 2016 г. посещенията на музеите в областта са 1097 на 1000 души от населението (при 734 на 1000 души за страната), а на библиотеките – 931 на 1000 души (при 605 на 1000 души за страната).

Ключови показатели за област Шумен

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6694	7062	7280	7397	7577	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3427	3944	4333	4387	4772	4845
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6499	7068	7405	7968	8505	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	27,5	30,1	25,0	36,9	29,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	73,9	75,0	74,7	74,7	73,0	74,2
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	53,9	54,9	55,1	58,7	58,5	61,3
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	26,8	26,6	26,0	21,1	19,7	17,4
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	20,4	20,7	21,3	24,2	24,0	21,9
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	36	37	37	38	39	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1069	1429	1333	1499	2030	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	506	590	609	591	590	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	33,7	44,7	49,8	48,2	65,6	57,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	18,9	19,0	36,3	35,1	42,5	55,9
Покритие на кадастъра (%)	19,8	19,8	19,8	19,8	30,0	30,0

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,8	-5,7	-4,6	-6,3	-6,5	-5,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,0	0,4	0,4	-0,1	-0,3	-1,5
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,32	4,00	3,99	4,06	4,05	3,95
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	7,63	8,90	8,09	8,87	6,74	9,78
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	85,7	84,4	82,4	81,3	80,0	78,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,6	88,4	87,5	88,1	89,6	88,9
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	124,2	132,8	147,7	151,7	148,0	135,4
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,8	10,7	10,3	9,0	9,4	9,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	54,0	54,7	54,5	51,4	55,1	62,7
Дял на висшите наказателни дела (%)	4,7	5,4	6,5	10,3	6,8	5,8
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	44,8	44,8	44,8	44,7	55,2	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	29,5	26,1	29,2	29,1	34,2	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	12	0	0	135	137	123
Посещения в театрите на 1000 души от населението	149	176	166	245	227	202